

Hinges heliseb koolikell

«Isa, isa!» sikutas tüdruku tirts hüütut käisest. «Ma nägin su nime kolmes kohas. Sa tegid ka seinalehte. Tule, ma näitan!» Isa ei tahtnud teiste koolikaaslaste juurest ära minna ja kuigi ta pomises: «Oh, õpetaja Mahkvei pani need lood kiusu pärast seinalehte,» võis ta näost näha uhkust ja heameelt. Eks ta ole — mälestustes on kooliaeg ikka ilus ja nostalgiline ning paljud asjad, mis tollal õpe-

oma ema, isa või kaugema sugulase teiste õpilaste seast. Kõige kauem peatuti aga foto ees, mis oli jäädvustanud koolimaja, mida enam ei ole. Alles on see madal koolihoone, mille Kuusalu koguduse õpetaja Woldemar Friedrich Kentmann 6. detsembril 1867. aastal sisse õnnistas, kui Kolga mõisnik krahv Karl Magnus Stenbock kooli tarvis Hinga talu maa ja ehitusmaterjali andis. Ühe suvega ehitati üles

liseid hakkajaid naisi, kes töö ja pere kõrvalt tahavad ning jõuavad tuhnida arhiivis ja koostada ülevaateid, panna üles näitusi, organiseerida kokkutulekuid ja tellida suveniirrätikuid, kõigele lisaks seada kokku ja kõita käsitsi laulik nii mitmes eksemplaris, et igale osavõtjale jätkuks? Tundub, et Paju talu Aital ja õpetaja Helve Tamveliusel energiast puudu ei tule. «Valik koolilaule 1869—1971», mis

Hirvli kooli pidupäevaks koostati, kulus ettekannete ja õpetajate-õpilaste mälestuste vahel marjaks ära, sest Kuusalu keskkooli lauluõpetaja Taavi Esko akordioni saatel tuletati meelde neid ammu-ammu õpitud laule.

Kooli pidupäeva ei tähistatud aga koolimajas. Vanasse, väiksesse ei oleks kõik ära mahtunud. See arhitekt Edgar Velbri projekti järgi ehitatud kahekorruseline hoone aga, mis kohalviibinuil meeles, põles seitsme aasta eest maha. Ei olnud ta siis enam kooli käes. Väiksed maakoolid olid selleks ajaks ammu suletud ja lapsed ilma mööda suuresse keskustesse õppima saadetud. Viimane direktor, Guido Mahkvei, kes 1951. aastast kuni kooli sulgemiseni 1971. aastal seda ametit pidas, oli 1979. aasta oktoobris Hirvlist lahkunud. Ei suutnud ta rohkem selle eest võidelda, et maja laste jaoks jääks. Kuigi sellest pidi saama küll lastesportikooli baas, küll noorte matkajate majutuspaik, jäi hoone ikka lõpuks majandi, Kahala sovhoosi kasutada ning langes lõpuks tuleroaks. «Kui poleks maha põlenud, käiksin Guido Mahkveiga vist tänaseni sellest trepist ja õpetaksime lapsi. Nii omane oli see kool,» ütles Helve Tamvelius. Jah, välistrepp on alles ja vundament ka. Sellele an-

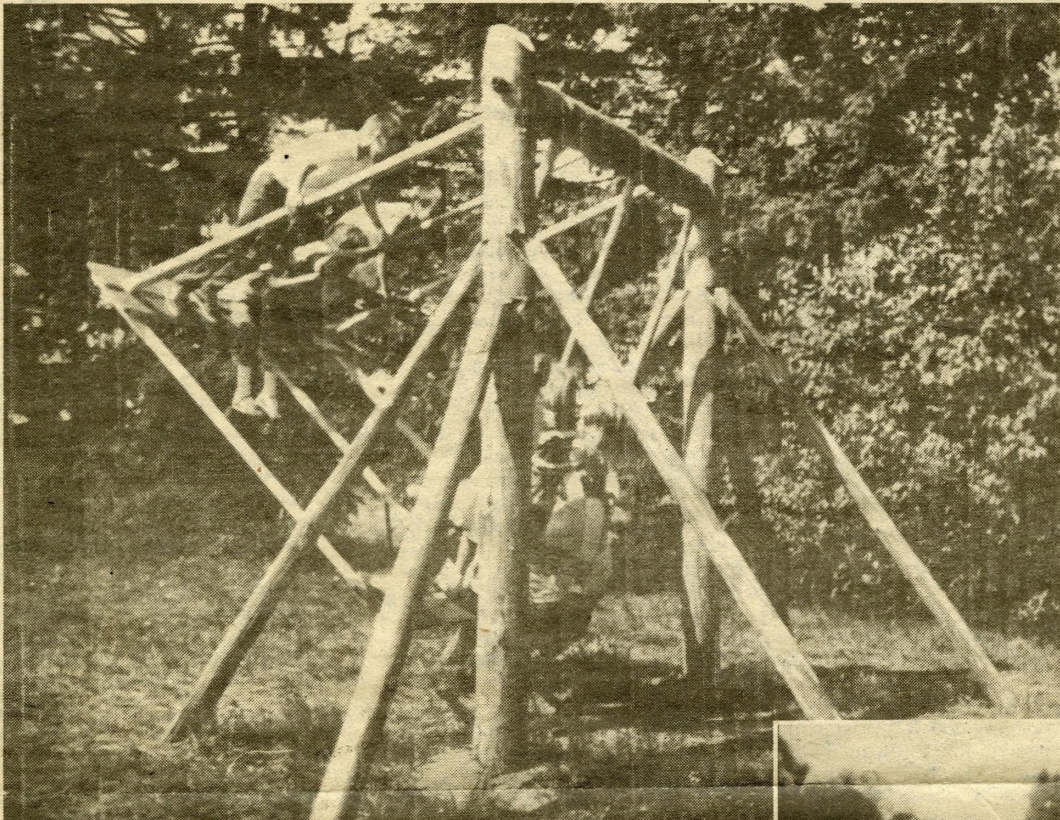
naks ehk koolimaja uuesti üles ehitada? Algkooliealisi lapsi on ümbruskonnas 30—40 vahel. Praegu peavad nad Kuusalu, Kolga või Loksa kooli sõitma.

Vald on vaene. Seepärast ei andnud ka vallavanem Julian Patrak kooliperet pidupäeval õnnitledes tühje lubadusi koolimaja taastamiseks. Õigupoolest peaks seda tegema Kahala sovhoosi õigusjärglane o/ü «ESMAR», aga vaevalt temagi kooli taastamist oma huviorbiiti võtab, sest majandid lagunevad. Kolm aastat tagasi olid väljavaated teised.

Kui kuidagi ei saa, siis kuidagi ikka saab! Seda optimistlikku ütlust tasub ummikukordades korrata. Seepärast usun koos külarahvaga, et Hirvli uue koolimaja veel kerkib.

Pidupäeval kingitakse ikka lilli. Ei jäänud õpetajad ja auväärsemas eas endised õpilased neist ilma seegi kord. Ka tänu sõnadest mitte.

«Koerpoiste» lemmiktunniks on alati olnud vahetund. Koolikell helistas tunni lõppenuks. Suurel vahetunnil istutasid õpetajad, vanemad õpilased ja ülejäänud koolipere kunagise kooli juurde tammepuud. Need jäävad meenutama kooli aastapäeva. Jaanipäevaks pandi püsti külakirik ja nüüd võis igaüks oma isu täis kiikuda. Söögivahetunnil koguneti lõpetamise aasta järgi klasside kaupa ja mindi üheskoos suppi sööma.

Kiik meelitas nooremaid.

taja kiusuna tundusid, on nüüd hoopis teise värvingu saanud.

Hirvli kooli enam ei ole, aga endised õpetajad ja õpilased tulid juulikuu viimasel laupäeval kooli asutamise 125. aastapäeva tähistama. Kogu päev oli nagu üks tore koolipäev ajaloo- ja laulutundidega.

Kunagiste seinalehtede materjalid ja almanahhid olid vaatamiseks laudadele välja pandud. Seal need praegused lapsed oma vanemate kooliaegseid kirjutisi ning joonistusi näha saidki. Tore oli minulgi tõdeda, et meie lehele kaastööd tegev tuntud talupidaja Ants Aaman juba algkoolipäevil aktiivne kirjamees oli. Sealsamas laudade kõrval seisvalt stendilt võis lugeda Hirvli kooli õpetajate nimesid (mõnedest olid ka pildid) ning uurida kooli ajalugu. Vanadelt fotodelt otsiti tuttavaid nägusid ning nii mõnigi leidis

koolimaja ja valmistati mööbel. Maja õnnistamine jäi talve peale. Seni olid emad-isad ise oma lapsed tähti tundma õpetanud või oskajama inimese juurde õppima saatnud. Katekismusega sai igaüks hakkama ja et leeri tulid kirjaoskajad, ei pidanud kirik kooli avamist üldse vajalikuks. Kool avati siiski.

Esimeseks õpetajaks tuli 24-aastane Hans Fromm, kes lisaks õpetajaametile Hirvliis lõi Kuusalu meeskoori ja oli ka tubli põllumees. Hans Frommi järeltulijaks sai 1873. aastal Villem Hacker, kes jäi kooli kuueks aastaks. Kolmas õpetaja, Jakob Vessart pidas seda ametit aga juba 30 aastat.

See oli Hirvli kooli algus, millest «ajalootunnis» rääkis Aita Karjatse. 1971. aastani töötanud kooli lõpetas kokku 1604 õpilast.

Igal koolil ja külal on oma ajalugu. Kui palju on aga sel-

Söögivahetunnile tuldi klasside kaupa.

Õpetajad aegade istutamas.

Laululusti jätkus lõkke äärdegi.

Pärastlõunal oli püüne peal pilaste kontsert. Lauldi, loeti salme. Erilist elevust tõi õpetaja Helve Tamveliuse 1947. aastal kooli 80. aastapäevaks kirjutatud pikk luuletus, mis pärast lühikest kohapealset harjutamist massdeklamatsioonina ette kanti.

Kell seitse õhtul süüdati kiigeplatsi kõrval lõke. Kes väsimust ei tundnud ja end minekule ei seadnud, istus tule juurde. Akordioni saatel lauldi ära laulikust veel laulmata jäänud laulud. Kuigi päike madalamale laskus, viis rõõm kaunist päevast veel mängule.

Oma küla tunne. Just sellised kokkutulekud ja pidupäevad tugevdavad seda tunnet ning ühendavad neid, keda elutee kodukülalt eemale viinud. Võib-olla tulevad nad tagasi? Võib-olla aga hoopis nende lapsed, lapselapsed? Juured on ju siin.

URVE VIMMSAARE
Autori fotod